

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา

ในบทนี้ จะได้นำเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 และการกู้ยืมเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยแบ่งการนำเสนอในประเด็นสำคัญคือ การที่ผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาก่อนกำหนดในสัญญา และกรณีที่ผู้ให้กู้บอกเลิกสัญญาในสัญญา ตลอดจนคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อดังกล่าว ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

3.1 ผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนด

ในหัวข้อนี้จะได้นำเสนอ ขั้นตอนวิธีการในการกู้ยืมเงิน ในประเด็นผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาก่อนกำหนด โดยมีหัวข้อที่เกี่ยวข้องคือ กรณีผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนด ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 และกรณีผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1.1 กรณีผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนดตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560

ผู้กู้ยืมเงิน ซึ่งหมายถึง นักเรียนหรือนักศึกษาผู้ได้รับเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาฝ่ายหนึ่ง กับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ให้กู้ยืมอีกฝ่ายหนึ่ง โดยผู้ให้กู้ยืมได้จัดสรรเงินกู้ยืมแก่ผู้กู้ยืม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา ให้แก่นักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ นักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาที่เป็นความต้องการหลัก ซึ่งมีความชัดเจนของการผลิตกำลังคนและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ นักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาขาดแคลนหรือสาขาวิชาที่กองทุนมุ่งส่งเสริมเป็นพิเศษ หรือนักเรียนนักศึกษาที่เรียนดีเพื่อสร้างความเป็นเลิศ¹ โดยสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายหลักๆ 3 ประการ ได้แก่²

¹พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560.มาตรา 6.

²พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. มาตรา 4 ประกอบมาตรา 11(1).

1) ค่าเล่าเรียนคือ เงินค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากนักเรียนหรือนักศึกษา

2) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ ค่าใช้จ่ายอื่นที่มีใช้ค่าเล่าเรียนที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากนักเรียนหรือนักศึกษาตามระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการศึกษา

3) ค่าครองชีพ คือ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพระหว่างศึกษา

ในการก่อเกิดสัญญานั้น เนื่องจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นนิติบุคคล จึงต้องมีผู้มีอำนาจทำการแทน ซึ่งได้แก่ ผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 กำหนดให้บรรดากิจการของกองทุนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้จัดการเป็นผู้แทนของกองทุน และผู้จัดการอาจมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้ จึงส่งผลให้สัญญากู้ยืมเงินระหว่างผู้กู้ยืม ซึ่งคือนักเรียนนักศึกษานั้น ผู้กู้ยืมเงินเป็นบุคคลธรรมดา สามารถลงนามในสัญญากู้ยืมได้เอง ส่วนฝ่ายผู้ให้กู้ยืมนั้น จะมีผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา หรือผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจ เป็นผู้ลงนามในสัญญากู้ยืมเงิน ซึ่งไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไร สัญญาก็มีผลผูกพันตัวผู้กู้ยืมเงิน และกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในฐานะผู้ให้กู้ยืม

ทั้งนี้ในระหว่างที่สัญญาดำเนินไป ผู้กู้ยืมเงินมีสิทธิบอกเลิกสัญญาเมื่อใดก็ได้ โดยผู้กู้ยืมเงินจะต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือให้ผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืมและสถานศึกษาทราบ และผู้กู้ยืมเงินจะต้องชำระหนี้เงินกู้ที่ได้รับไปแล้วและยังมีได้ชำระคืน รวมทั้งดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใด (ถ้ามี) ให้แก่ผู้ให้กู้ยืมภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืมได้รับแจ้งการบอกเลิกสัญญาดังกล่าว⁴

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินถึงแก่ความตาย ให้สัญญากู้ยืมเงิน หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ผู้กู้ยืมเงินมีต่อกองทุนเป็นอันระงับไปหรือในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินพิการหรือทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ ให้ผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีอำนาจพิจารณาสั่งระงับการเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินก็ได้⁵

นอกจากนี้ ได้ศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และคำพิพากษา/คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาข้อพิพาทอันเกิดจากกฎหมาย

³พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. มาตรา 34.

⁴พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. มาตรา 47.

⁵พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. มาตรา 49.

ตลอดจนสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาอันเกิดจากพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 ได้ด้วย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16407/2555

จำเลยได้รับมอบหมายให้ดูแลเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้แก่นักเรียน โดยไม่มีหน้าที่โดยตรงที่ต้องเก็บรักษาสมุดบัญชีเงินฝากของนักเรียนไว้และไปถอนเงินจากธนาคารแทนนักเรียน การที่จำเลยบอกให้นักเรียนบางคนมอบสมุดบัญชีเงินฝากไว้ที่จำเลยและมอบอำนาจให้จำเลยไปถอนเงินจากธนาคารแทนแล้วให้นักเรียนไปขอเบิกจากจำเลยอีกทอดหนึ่ง จึงเป็นเรื่องที่จำเลยกระทำไปนอกเหนือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ เงินที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโอนเข้าบัญชีเงินฝากของนักเรียน ยังถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของนักเรียน มิใช่เป็นทรัพย์สินของหน่วยงานราชการซึ่งจำเลยมีหน้าที่ดูแลรักษาอีกด้วย เมื่อจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบเงินในบัญชีเงินฝากอันเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของนักเรียน แม้จำเลยจะได้นำเงินดังกล่าวไปใช้หมุนเวียนเพื่อประโยชน์ส่วนตนก่อนที่จะถูกร้องเรียนและคืนให้นักเรียนในภายหลังหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ไม่มีคุณสมบัติเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

จากคำพิพากษาดังกล่าว จะพบว่า จำเลยได้รับมอบหมายให้ดูแลเงินเกี่ยวกับกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของโรงเรียน แต่จำเลยบอกให้นักเรียนบางคนมอบสมุดบัญชีเงินฝากไว้ที่จำเลยและมอบอำนาจให้จำเลยไปถอนเงินจากธนาคารแทนแล้วให้นักเรียนไปขอเบิกจากจำเลยอีกทอดหนึ่งนั้น ศาลฎีกามองว่าเป็นเรื่องที่จำเลยกระทำไปนอกเหนือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพราะเงินส่วนนี้เป็นค่าครองชีพของนักเรียน ที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโอนเข้าบัญชีของนักเรียนโดยตรง และถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์นักเรียน จำเลยไม่ได้มีหน้าที่ดูแลเงินในส่วนนี้ ดังนั้นการที่จำเลยนำเงินของนักเรียนส่วนนี้ไปใช้หมุนเวียนจึงไม่มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า แม้การกระทำของจำเลยนั้น ไม่ใช่การกระทำตามที่ได้รับมอบหมาย แต่การที่จำเลยมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับเงินที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในส่วนของค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะโอนเงินส่วนนี้ให้โรงเรียนบริหารจัดการและดูแลนั้น จึงอาจทำให้นักเรียนบางคนเข้าใจได้ว่าการที่จำเลยทำหน้าที่ดูแลเงินในส่วนนี้ จะรวมถึงการดูแลเงินในส่วนของค่าครองชีพด้วย จำเลยเป็นผู้ดูแลงานเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ย่อมทราบดีว่า

การกระทำดังกล่าวแม้ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 แต่ก็เป็นการใช้สิทธิไม่สุจริต เพื่อเบียดบังเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปใช้ อีกทั้งจำเลยย่อมรู้ว่า ค่าครองชีพที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโอนให้นักเรียนโดยตรงนั้น เพราะต้องการให้เป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนการดำรงชีพระหว่างเรียน ประกอบกับนักเรียนผู้กู้ซึ่งต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีรายได้น้อยนั้น หากจำเลยเบียดบังเอาเงินส่วนนี้ไปใช้ก่อน ย่อมทำให้นักเรียนผู้กู้ยืมเงินขาดประโยชน์ที่จะได้ใช้เงินค่าครองชีพให้สมเจตนารมณ์ตามกฎหมาย ในส่วนนี้ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว

2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16051/2555

โจทก์เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ.2541 อยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์กู้ยืมเงินเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษา ส่วนการนำส่งคืนกองทุนยังให้โอกาสผู้กู้ยืมชำระคืนเมื่อสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้วเป็นระยะเวลา 2 ปี ทั้งยังกำหนดให้คิดดอกเบี้ยในอัตราไม่เกินเงินฝากประจำหนึ่งปีของธนาคารออมสิน และห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยทบต้น กำหนดใช้คืนเป็นรายเดือนเป็นระยะเวลาสูงสุดถึงสิบห้าปี ในกรณีผู้ยืมถึงแก่ความตาย ให้หนี้ตามสัญญาระงับไป หรือกรณีผู้กู้พิการหรือทุพพลภาพไม่สามารถประกอบการได้ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจระงับการให้ชำระหนี้ตามสัญญาได้ โดยมีเหตุผลการออกพระราชบัญญัติเนื่องจากมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการพัฒนามนุษย์เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในการยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ดังนั้นการให้กู้ยืมเงินตามพระราชบัญญัติก็เป็นไปเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และให้โอกาสแก่บุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมโดยแท้ กรณีเป็นเรื่องที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีกำหนดสิบปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30⁶ หากใช้เป็นสิทธิเรียกร้องในเงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนคืนเป็นงวด ๆ อันมีอายุความห้าปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 (2) ⁷ เพราะแม้ผู้กู้สามารถเลือกผ่อนชำระหนี้เป็นรายเดือนหรือรายปีได้ แต่หากมีความ

⁶ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 193/30 อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้มีกำหนดสิบปี.

⁷ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 193/33 สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดอายุความห้าปี.

- (1) ดอกเบี้ยค้างชำระ
- (2) เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนคืนเป็นงวด ๆ
- (3) ค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ค่าเช่าสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 193/34 (6)
- (4) เงินค้างจ่าย คือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดูและเงินอื่น ๆ ในลักษณะทำนอง

เดียวกับที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา

จำเป็นอาจร้องขอผ่อนผันการชำระหนี้ตามระยะเวลาที่แตกต่างไปหรือชะลอการชำระหนี้เป็นการชั่วคราวได้

จากคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การกู้ยืมเงินจากกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 ตลอดจนพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 นั้น แม้จะมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้กู้และผู้ให้กู้ไว้เป็นการเฉพาะ แต่สิทธิเรียกร้องให้ปฏิบัติตามการชำระหนี้หนี้ให้ยึดถือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 ซึ่งมีอายุความ 10 ปี

นอกจากนี้ คำพิพากษาดังกล่าว ยังสอดคล้องตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 ที่ให้สิทธิผู้กู้สามารถเลือกผ่อนชำระหนี้เป็นรายเดือนหรือรายปีได้ แต่หากมีความจำเป็นอาจร้องขอผ่อนผันการชำระหนี้ตามระยะเวลาที่แตกต่างไปหรือชะลอการชำระหนี้เป็นการชั่วคราวได้^๕

3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10123/2551

ตามสัญญากู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีข้อสัญญาระบุไว้ว่า การกู้และผู้ให้กู้ตามสัญญานี้นอกจากจะถือปฏิบัติตามสัญญาทุกข้อแล้ว ผู้กู้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งของผู้ให้กู้ยืมที่เกี่ยวกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้ออกใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วในวันทำสัญญานี้ และที่จะได้ออกใช้บังคับต่อไปในภายหน้าโดยเคร่งครัด และให้ถือว่า ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย จึงต้องถือว่าระเบียบคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาว่าด้วยการชำระเงินกู้ยืมคืนกองทุน ซึ่งออกใช้บังคับก่อนจำเลยที่ 1 จะผิดนัดชำระหนี้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา มีผลใช้บังคับและผูกพันจำเลยที่ 1 โดยไม่ต้องแจ้งให้จำเลยที่ 1 ทราบหรือต้องได้รับความยินยอมจากจำเลยที่ 1 ก่อน และกำหนดเวลาชำระหนี้ที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าวมิใช่เป็นการขยายอายุความ

จากคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้กู้ยืมเงินมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 ตลอดจนพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 รวมถึงกฎ ระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และประกาศของสำนักงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ทั้งที่บังคับใช้ก่อนวันที่จะมีการทำสัญญากู้ยืมเงิน หรือภายหลังจากที่ทำสัญญากู้ยืมเงินแล้ว

(5) สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/34 (1) (2) และ (5) ที่ไม่อยู่ในบังคับอายุความสองปี.

^๕พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560.มาตรา 44 วรรคสาม.

3) คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ที่ 78/2556 วันที่ 16 กรกฎาคม 2556

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาขึ้นฟ้องผู้กู้ให้รับผิดชอบตามสัญญากู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน เห็นว่า เนื้อหาของสัญญากู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีสาระสำคัญเป็นการให้จำเลยที่ 1 กู้ยืมเงินโดยกำหนดวิธีชำระเงินคืนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเท่านั้น โดยจำเลยที่ 1 ผู้กู้เป็นผู้รับบริการด้านเงินทุนเพื่อการศึกษาจากโจทก์ จึงเป็นสัญญาทางแพ่ง มิได้มีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และมีใช้สัญญาที่โจทก์มอบให้จำเลยที่ 1 เข้าดำเนินการบริการสาธารณะโดยตรงหรือเข้าร่วมดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะกับโจทก์ อันมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง และแม้โจทก์มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ว่าด้วยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการให้นักเรียนหรือนักศึกษากู้ยืมเงิน การชำระหนี้และการนำเงินส่งกองทุน เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าว แต่มูลพิพาทคดีนี้ก็เป็นเรื่องการบังคับชำระหนี้ตามข้อตกลงในสัญญากู้ยืมเงินซึ่งเป็นสัญญาทางแพ่ง มิได้เกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครองตามบทกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด ข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางแพ่งที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม และข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาค้ำประกันซึ่งเป็นสัญญาอุปกรณ์ จึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมเช่นเดียวกัน

จากคำวินิจฉัยข้างต้น จะเห็นได้ว่า สัญญากู้ยืมเงิน ตลอดจนสัญญาค้ำประกัน ระหว่างผู้กู้ยืม และผู้ให้กู้ยืม ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 หรือพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 ล้วนแต่เป็นสัญญาทางแพ่ง ดังนั้นการบอกกล่าวให้ชำระหนี้ การฟ้องคดี หรือการบังคับคดี จึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาพิพากษาคดี

4) คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 578/2559

ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือเรียกให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) โดยวัตถุประสงค์ของสัญญาเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีมีนโยบายทางการศึกษาเพื่อให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทัดเทียมกันกับผู้มีฐานะดี จึงจัดตั้งกองทุนดังกล่าวขึ้นมาเพื่อให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์กู้ยืม และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ผู้กู้ยืมมีหน้าที่ต้องชดใช้เงินกู้ยืมคืนให้กับกองทุนฯ พร้อมดอกเบี้ยตามที่กำหนด หากได้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้กู้ยืมเงินกลับมาปฏิบัติราชการชดใช้ทุน อันเป็นการจัดทำบริการสาธารณะตามนิยามความหมายของสัญญาทางปกครองแต่อย่างใด

สัญญากู้ยืมเงินระหว่างผู้ฟ้องคดีกับผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีลักษณะเป็นสัญญาทางแพ่ง มิใช่สัญญาที่มีลักษณะเป็นสัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะหรือเป็นสัญญาที่ตกลงให้ผู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะโดยตรง หรือเป็นสัญญาที่มีข้อกำหนดในสัญญาซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของรัฐ อันมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ข้อพิพาทตามสัญญาดังกล่าวจึงมิใช่ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามนัยมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันที่ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้

จากคำสั่งศาลปกครองดังกล่าวข้างต้น ได้ยืนยันคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ที่ 78/2556 ว่าสัญญากู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา⁹ นั้นมิใช่สัญญาเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ แต่มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินในทางแพ่ง ซึ่งหากมีข้อพิพาทตามสัญญาเกิดขึ้นอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม

3.1.2 กรณีผู้กู้บอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษา พบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดลักษณะสำคัญของสัญญากู้ยืมเงินไว้ โดยสัญญากู้ยืมเงิน เป็นสัญญาใช้สິณเปลืองอย่างหนึ่งที่ต้องมีหลักฐานการกู้ยืมและหลักฐานการชำระหนี้เป็นหนังสือ เมื่อสัญญากู้ยืมเงินเป็นสัญญาใช้สິณเปลือง จึงมีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ 1) ผู้ให้กู้โอนกรรมสิทธิ์ในเงินนั้นให้แก่ผู้ยืม 2) ผู้ยืมต้องคืนเงินจำนวนเท่ากันให้แทนเงินที่ยืมไป และ 3) สัญญากู้ยืมเงินสมบูรณ์เมื่อส่งมอบเงินที่ยืม

นอกจากนี้ มีสัญญาบางประเภทที่คู่สัญญามีภาระหน้าที่ต่อกันคล้ายสัญญากู้ยืมเงินแต่ไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงิน เช่น ยืมเงินทตรง สัญญาเล่นแชร์เปียฮวย ตัวแทนออกเงินทตรง มอบเงินให้ไปดำเนินกิจการร่วมกัน สัญญาเบิกเงินเกินบัญชี สัญญาบัตรเครดิต เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สัญญาที่¹⁰ ไม่มีกำหนดเวลาชำระไว้ ผู้ให้กู้เรียกให้ผู้ชำระเงินกู้ได้ทันที⁹ โดยมีอายุความ 10 ปี¹⁰ แต่ถ้าสัญญา¹¹ มีกำหนดระยะเวลาไว้ ผู้ให้กู้จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดไม่ได้ เว้นแต่กรณี¹¹ ที่ลูกหนี้ถึงแก่ความตายก่อนถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิฟ้องทายาทของผู้กู้ได้ทันทีภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความตายของลูกหนี้¹¹

นอกจากนี้ การส่งมอบเงินอาจทำได้โดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ เช่น 1) บิดาต้องการโอนปิ่นให้บุตร แต่บุตรเป็นคนต่างด้าว จึงได้โอนให้บุตรเขยซึ่งเป็นคนไทย แล้วให้บุตรเขยทำสัญญากู้ยืมเงินบุตรตามราคาปิ่นกระบอกนั้น 2) นายแดงทำสัญญาจะซื้อที่ดินนายดำแต่ไม่มีเงินวาง

⁹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 203.

¹⁰ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 193/30.

¹¹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1754 วรรคสาม.

มัดจำ จึงทำสัญญากู้ยืมเงินให้นายคำไว้แทนค่ามัดจำ หรือ 3) นายแดงทำสัญญากู้ยืมเงินให้นายคำ แทนการชำระราคาที่ดินบางส่วนที่นายคำให้แก่ นายแดง

จากการศึกษา พบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้การกู้ยืมเงินกว่า 2,000 บาทขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ จึงจะฟ้องร้องบังคับกันได้ ถ้าเป็นหนี้ตามมูลหนี้อื่นก็ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือ เช่น ฟ้องให้ชำระหนี้ตาม เช็คซึ่งมีมูลหนี้จากการกู้ยืมเงินไป เป็นต้น

หลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินข้างต้นอาจเป็นหลักฐานที่มีข้อความที่แสดงว่าผู้กู้หรือผู้ที่ถูกอ้างว่าเป็นผู้กู้ได้รับเงินไปและจะใช้คืน หรือเป็นเอกสารหรือจดหมายที่ผู้กู้มีไปถึงผู้อื่น ไม่จำเป็นว่า หลักฐานการกู้ยืมต้องทำเป็นเอกสารในรูปแบบสัญญาเพียงอย่างเดียว เช่น บันทึกการเปรียบเทียบ ของอำเภอ รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่เปรียบเทียบ บันทึกคำให้การและบันทึกคำเบิกความใน คดีอาญาด้วยความสมัครใจ สัญญาค้ำประกันที่แสดงถึงหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน เป็นต้น

อนึ่ง ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เช็คไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงิน แต่เช็คนั้นถ้ามีเอกสารอื่น ประกอบให้เห็นว่าเป็นเรื่องเดียวกันและมีข้อความว่าผู้กู้เอาเงินผู้ให้กู้ไว้และจะใช้คืนให้ก็ใช้เป็น หลักฐานได้เช่นกัน การลงลายมือชื่อในหลักฐานการกู้ยืมเงิน จะเป็นลายมือชื่อหรือเป็นลายเขียน หรือชื่อเล่นก็ได้ ถ้าผู้กู้มีเจตนาใช้เป็นลายมือชื่อ แต่จะต้องเป็นลายมือของผู้กู้อย่างแท้จริง ดังนั้น แม้ เจ้าของลายมือชื่อจะยินยอมให้ลงลายมือชื่อแทนก็กระทำไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การกู้ยืมเงินที่ไม่มี หลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้กู้นอกจากจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้แล้ว ศาลฎีกายังตีความ ว่า จะใช้ในการต่อสู้คดีไม่ได้ด้วย

ทั้งนี้ ในส่วนของอัตราดอกเบี้ย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้การเรียก ดอกเบี้ยในสัญญานั้น ถ้าไม่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา หรือมีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นกำหนดไว้ อย่างชัดเจน ให้สามารถเรียกได้ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี¹² และในกรณีผู้ให้กู้เป็นสถาบันการเงิน สามารถเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ได้เกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี และคู่สัญญาอาจทำสัญญายอมให้สถาบัน การเงินปรับอัตราดอกเบี้ยขึ้นลงตามประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยได้ แต่ในสัญญาจะต้องมีข้อตกลงให้สถาบันการเงินเพิ่มอัตราดอกเบี้ยได้ ถ้าไม่มีข้อตกลง ดังกล่าวสถาบันการเงินผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิปรับเพิ่มดอกเบี้ยให้สูงกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญาได้ เมื่อเลิก สัญญาแล้วผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ย

การปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยถ้าเป็นการปรับเพิ่มเพราะมีข้อสัญญาระบุว่าให้ผู้ให้กู้ปรับเพิ่ม ได้แม้ลูกหนี้ไม่ยินยอม ดอกเบี้ยที่ปรับเพิ่มไม่ใช่เบี้ยปรับ ถ้าสัญญาระบุว่าผู้ให้กู้จะปรับเพิ่มอัตรา

¹²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 7.

ดอกเบี้ยได้เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ เช่นนี้ ดอกเบี้ยที่ปรับเพิ่มเป็นเบี้ยปรับ ศาลมีอำนาจลดลงได้¹³ แต่จะลดลงต่ำกว่าหรือเท่ากับดอกเบี้ยขณะไม่ผิดนัดไม่ได้

นอกจากนี้ยังพบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้เจ้าหนี้มีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ โดยการชำระหนี้ด้วยเงิน หรือด้วยการงดเว้นกระทำการอันหนึ่งอันใดก็ได้¹⁴ โดยหากเป็นหนี้เงินในสกุลเงินตราต่างประเทศ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ชำระเป็นเงินไทยก็ได้ทั้งนี้ให้คิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ สถานที่และในเวลาที่มีการชำระหนี้¹⁵

อย่างไรก็ตาม หากการชำระหนี้มีหลายอย่าง และอย่างใดอย่างหนึ่งตกเป็นอันพ้นวิสัยอันไม่อาจกระทำได้มาตั้งแต่ต้นก็ดี หรือกลายเป็นพ้นวิสัยในภายหลังก็ดี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้จำกัดหนี้ที่ไว้เพียงการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นที่ไม่พ้นวิสัย¹⁶

ในส่วนของระยะเวลาการชำระหนี้ นั้นถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาการชำระหนี้ที่ไว้ในสัญญา หรือไม่อาจอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงได้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้อำนาจเจ้าหนี้เรียกให้ชำระหนี้ได้ทันที และฝ่ายลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้ในทันทีเช่นกัน¹⁷ นอกจากนี้ หากถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และเจ้าหนี้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว แต่ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ตามกำหนดชำระดังกล่าวถือว่าลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ นับตั้งแต่วันที่เจ้าหนี้มีคำเตือนนั้น¹⁸ แต่ถ้ากำหนดระยะเวลาชำระหนี้ตามปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามวันที่กำหนดในปฏิทิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ นับตั้งแต่วันที่กำหนดชำระหนี้ อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังกำหนดให้ลูกหนี้มีสิทธิขอชำระหนี้ก่อนกำหนดระยะเวลาก็ได้¹⁹

อย่างไรก็ตาม หากลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้ และเมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งนี้เป็นอันให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 383.

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 194.

¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 196.

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 202.

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 203.

¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 204 วรรคหนึ่ง.

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 212.

ของลูกหนี้ก็ได้ส่วนหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นอันจะหวังเว้นการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้องให้หรือถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และให้จัดการอันควรเพื่อกาลภายหน้าด้วยก็ได้ นอกจากนี้เจ้าหนี้ยังอาจเรียกค่าเสียหาย นอกเหนือจากการบังคับให้ชำระหนี้ด้วย²⁰ โดยการเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีความเสียหายตามปกติย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ หรือเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีความเสียหายอันเกิดจากพฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะคาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว²¹

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังกำหนดให้ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายทั้งหมดที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อในระหว่างเวลาที่ตนผิดนัดชำระหนี้และจะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยเพราะอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย เว้นแต่อุบัติเหตุเช่นนั้น ไม่สามารถป้องกันได้ และจะต้องเกิดขึ้นอยู่นั่นเอง²²

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 นั้น ได้ให้สิทธิแก่ผู้กู้ยืม ยิ่งกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

1) ในกรณีที่ผู้กู้ยืมถึงแก่ความตาย ให้หนี้ตามสัญญาาระงับไป หรือกรณีผู้กู้ยืมหรือผู้พลภาพไม่สามารถประกอบการได้ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจระงับการให้ชำระหนี้ตามสัญญาได้ ซึ่งแตกต่างจากมูลหนี้ผู้กู้ยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่แม้ผู้กู้ยืมตาย มูลหนี้ย่อมตกทอดสู่กองมรดก²³ ซึ่งส่งผลให้ทายาทต้องรับผิดชอบใช้หนี้ต่อไป

2) พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 กำหนดห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ย ณ วันทำสัญญา เกินกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี²⁴ ซึ่งต่ำกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ยินยอมให้เรียกอัตราดอกเบี้ยได้สูงสุดในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี²⁵ นอกจากนี้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 ยังห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ยทบต้นด้วย

²⁰ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 213.

²¹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 222.

²²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 217.

²³ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1600 ภายใต้งบบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้.

²⁴พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. มาตรา 44 วรรคสอง.

²⁵ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 654 ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี.

3) พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีระยะเวลาปลอดหนี้ 2 ปี และมีระยะเวลาชำระหนี้สูงสุด ไม่เกิน 15 ปี รวมระยะเวลาที่ผู้กู้ยืมต้องชำระหนี้คืนกองทุนให้แล้วเสร็จ รวม 17 ปี²⁶ แต่ในส่วนการกู้ยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมิได้กำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้ไว้ว่าต้องใช้ระยะเวลากี่ปี เนื่องจากเป็นเสรีภาพของคู่สัญญา และหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังสามารถทบทวนลดได้ จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้สูงสุดไว้

3.2 ผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญา

ในหัวข้อนี้ จะได้นำเสนอ ขั้นตอนวิธีการ ในการกู้ยืมเงิน ในประเด็นประเด็นผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาก่อนกำหนด โดยมีหัวข้อที่เกี่ยวข้องคือ กรณีผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนด ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 และกรณีผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญากู้ยืมก่อนกำหนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.2.1 กรณีผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

พ.ศ. 2560

หากผู้ให้กู้ยืมเงิน ซึ่งก็คือ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา หรือ ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ อาจพิจารณาบอกเลิกสัญญากับผู้กู้ยืมเงินได้ในกรณีที่เห็นว่า ผู้กู้ยืมไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศที่ออกโดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กับทั้งไม่ปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 กำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาผู้กู้ยืมเงิน โดยเคร่งครัดรวมถึงข้อปฏิบัติของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่อาจเกิดขึ้นมีในภายหลังจากวันที่ลงนามในสัญญาด้วย²⁷

2) เมื่อผู้ให้กู้ยืม ไม่ให้ความยินยอมในขณะที่ทำสัญญาผู้กู้ยืมเงิน เพื่อให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร หักเงินได้พึงประเมินของตนตามจำนวนที่กองทุนแจ้งให้ทราบเพื่อชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาคืนกองทุน

²⁶ระเบียบคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาว่าด้วยการชำระเงินกู้ยืมคืนกองทุน พ.ศ. 2542. ข้อ 5, ข้อ 7.

²⁷พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. มาตรา 42 วรรคแรก.

3) เมื่อผู้ให้กู้ยืม ไม่แจ้งสถานะการเป็นผู้กู้ยืมเงินต่อหัวหน้าหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่ตนทำงานด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เริ่มปฏิบัติงาน และยินยอมให้หักเงินได้พึงประเมินของตน

4) เมื่อผู้ให้กู้ยืม ไม่ยินยอมหรือขัดขวางไม่ให้กองทุนเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่อยู่ในครอบครองของบุคคลอื่น รวมทั้งยินยอมให้กองทุนเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระหนี้คืนกองทุน

5) เมื่อผู้กู้ยืมเงินมิได้แจ้งให้ธนาคารทราบเป็นหนังสือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลงชื่อ หรือนามสกุล หรือสถานที่อยู่ หรือย้ายสถานศึกษา หรือสำเร็จการศึกษา หรือเลิกศึกษา

6) เมื่อผู้กู้ยืมเงินมิได้แจ้งให้ธนาคารทราบเป็นหนังสือภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้กู้ยืมเงินเริ่มทำงาน และในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินย้ายที่อยู่ หรือเปลี่ยนงาน หรือสถานที่ทำงาน หรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเงินเดือนค่าจ้างทุก ๆ ครั้ง

7) เมื่อปรากฏภายหลังว่าผู้กู้ยืมเงินไม่มีสิทธิกู้ยืมเงิน หรือได้มีการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จในสาระสำคัญ

8) เมื่อผู้กู้ยืมเงินไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือข้อตกลงข้อหนึ่งข้อใดที่ให้ไว้กับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

การบอกเลิกสัญญาตามข้อ 1) – ข้อ 4) นั้น กองทุนมีสิทธิเรียกเงินที่ผู้กู้ยืมเงินได้รับไปแล้วทั้งหมดตามสัญญาคืนในทันที

9) เมื่อผู้กู้ยืมเงินลาออกไม่ศึกษาต่อ หรือถูกสถานศึกษาให้ออก หรือไล่ออกในระหว่างปีการศึกษา การบอกเลิกสัญญาตามข้อ 1.5 นั้น กองทุนมีสิทธิเรียกเงินที่ผู้กู้ยืมเงินได้รับไปแล้วทั้งหมดตามสัญญาคืนในทันที หรือภายในระยะเวลาที่กองทุน กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามผู้กู้ยืมเงินที่ถูกกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในฐานะผู้ให้กู้ยืมบอกเลิกสัญญาผู้กู้ยืมเงิน มีหน้าที่ต้องชำระคืนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับไปทั้งหมดคืนให้แก่กองทุนภายใน 30 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งการบอกเลิกสัญญา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในฐานะผู้ให้กู้ยืมเงินนั้น กฎหมายได้ให้สิทธิพิเศษ โดยไม่ว่ากรณีจะเป็นการที่ผู้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาเอง หรือในกรณีที่ผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาเนื่องจากผู้กู้ยืมเงินไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และข้อสัญญา โดยเคร่งครัดก็ตาม ผู้กู้ยืมเงินมีหน้าที่นำเงินกู้ยืมที่ได้รับไป ตลอดจนดอกเบี้ย สิทธิประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไป คืนแก่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในฐานะผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหมด

ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหรือผู้แทน ได้รับทราบการบอกเลิกสัญญาจากผู้กู้ยืมเงิน หรือนับแต่วันที่ผู้กู้ยืมเงินรับทราบการบอกเลิกสัญญาจากผู้ให้กู้ยืม

3.2.2 กรณีผู้ให้กู้ยืมเงินบอกเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในส่วนนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พบว่า กฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับผลของการเลิกสัญญา ในกรณีผู้ให้กู้ยืมบอกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามสัญญา โดย มาตรา 391 บัญญัติว่า “เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม...”

1) การกลับคืนสู่ฐานะเดิมของคู่สัญญา ศาลฎีกาวางหลักไว้ในกรณีทรัพย์สินที่ส่งมอบให้ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1195/2511

สัญญาเช่าซื้อข้อ 6 กำหนดไว้ว่า ถ้าจำเลยผู้เช่าซื้อผิดนัด โจทก์ผู้ให้เช่าซื้อเข้าครอบครองรถและเลิกสัญญาได้ เงินที่ส่งชำระมาแล้วยอมให้โจทก์รับ ค่าเช่าที่ยังค้างอยู่จะชำระให้จนครบ ส่วนค่าเสียหายจำเลยยอมรับผิดชอบ รถที่คืนจำเลยยินยอมให้โจทก์จำหน่าย หากได้ราคาไม่ครบถ้วน จำเลยต้องชดใช้เงินที่ขาด ความตอนท้ายที่เกี่ยวกับการให้จำหน่ายรถนั้น เป็นวิธีการกำหนดและชดใช้ค่าเสียหายอย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อจำหน่ายรถ จะทราบจำนวนค่าเสียหายที่แน่นอน แม้ยังไม่จำหน่ายรถ โจทก์ก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว โดยพิสูจน์ได้จากพยานหลักฐาน

กรณีจำเลยผู้เช่าซื้อผิดนัด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 574 มิได้บัญญัติให้สิทธิโจทก์โดยแจ้งชดเชยนอกเหนือไปจากการกลับเข้าครอบครองทรัพย์สินและรับเงินที่จำเลยส่งแล้ว ถ้าโจทก์ยังมีสิทธิเรียกเงินค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระจนเต็มจำนวนด้วย ก็ไม่มีเหตุที่กฎหมายจะบัญญัติไว้เพียงให้รับเงินที่ส่งใช้แล้วก่อนเลิกสัญญา

แม้จำเลยจะผิดนัด หากโจทก์เรียกเงินค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระ โจทก์ย่อมมีสิทธิได้รับเพียงค่าเสียหาย ซึ่งตามปกติคือดอกเบี้ย เว้นแต่จะพิสูจน์ความเสียหายอย่างอื่นได้อีกด้วย ไม่ใช่โจทก์เรียกเรื่องได้ทั้งเงินค่าเช่าซื้อเต็มจำนวนแล้วยังเอารถกลับคืนทั้งคันเป็นสองต่อ เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 574 มิได้บัญญัติไว้ ย่อมแสดงว่ากฎหมายประสงค์ปล่อยให้ความรับผิดชอบของจำเลยอยู่ภายใต้บทบัญญัติในเรื่องนี้โดยทั่วไป กล่าวคือ โจทก์มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน เพราะจำเลยไม่ชำระหนี้ จนเป็นเหตุให้โจทก์บอกเลิกสัญญา

เมื่อโจทก์บอกเลิกสัญญาเช่าซื้อแล้ว คำมั่นจะขายที่โจทก์ทำให้ไว้ย่อมสิ้นไปโจทก์จะเรียกค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระเต็มจำนวนคงเป็นค่าตอบแทนการโอนกรรมสิทธิ์ในรถเสมือนราคาไม่ได้ คงมีสิทธิเรียกได้เพียงค่าที่จำเลยได้ใช้รถของโจทก์มาตลอดระยะเวลาที่จำเลยยังครอบครองรถของ

โจทก์อยู่เท่านั้น หากกรณีที่คืนมาเสียหาย ซึ่งจำเลยจะต้องรับผิดชอบเนื่องจากการใช้รถโดยชอบ โจทก์ก็มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อเหตุนั้นได้

สัญญาเช่าซื้อข้อ 6 ที่ว่า ให้โจทก์มีสิทธิได้รับเงินที่ยังค้างส่งเต็มจำนวนทั้งให้จำเลยรับผิดชอบในความเสียหายเนื่องจากเลิกสัญญาด้วยนั้น เป็นขอสัญญาที่ระบุความรับผิดชอบในการที่จำเลยไม่ชำระหนี้ไว้ล่วงหน้า ไม่ใช่ขอสัญญาที่กำหนดค่าเช่าตามปกติ หรือค่าใช้ทรัพย์สินโดยแท้ แต่รวมราคาขายรถไว้ส่วนหนึ่งด้วย แต่มีลักษณะเป็นการกำหนดเบี้ยปรับถ้าหากกำหนดไว้สูงเกินส่วน ศาลอาจลดลงเป็นจำนวนที่พอสมควรได้

แม้ดำเนินสัญญาค้ำประกันท้ายฟ้องขาดข้อความที่ว่า ผู้ค้ำประกันยอมรับผิดในการที่เจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้ผิดก่อนเวลาชำระหนี้ ไม่ตรงกันกับต้นฉบับซึ่งมีข้อความดังกล่าว เมื่อโจทก์อ้างส่งต้นฉบับเป็นพยาน จำเลยมิได้โต้แย้งคัดค้านความถูกต้องแท้จริง ศาลยอมรับฟังต้นฉบับสัญญาค้ำประกันได้ ไม่เป็นการนอกประเด็นในคำฟ้อง เพราะคำฟ้องก็มีข้ออ้างให้จำเลยต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันอยู่แล้ว

(ปัญหาตามวรรคสองถึงวรรคหก วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 20/2511 เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2511)

2) เงินที่ชำระแก่กันตามสัญญา เมื่อมีการบอกเลิกสัญญา ผู้รับเงินต้องคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันที่รับเงินไว้ ถ้ามิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ตามป.พ.พ. มาตรา 7 การคืนเงินในกรณีเลิกสัญญาตามมาตรา 391 ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 224 ซึ่งให้คิดดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัด

3) เมื่อมีการเลิกสัญญา การงานที่ได้กระทำให้แก่กันตามสัญญาซึ่งโดยสภาพไม่อาจคืนได้ ต้องใช้เงินแทนตามสมควรแก่ค่าของงานนั้น ให้พิจารณาศึกษาจากฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 175/2521

โจทก์ทำสัญญาตกลงกับจำเลย ให้จำเลยสร้างโรงภาพยนตร์และตึกแถวลงในที่ดินของโจทก์ด้วยค่าใช้จ่ายของจำเลยเอง โดยโจทก์ต้องยอมให้จำเลยเช่ามีกำหนด 20 ปี จำเลยผิดสัญญาในการก่อสร้างตามที่ตกลงกันไว้ โจทก์ได้บอกเลิกสัญญากับจำเลยโดยชอบแล้ว ดังนี้ สัญญาและข้อผูกพันต่าง ๆ ในสัญญาก่อสร้างต้องสิ้นสุดลงจำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะเช่าหรือครอบครองโรงภาพยนตร์และตึกแถวตามสัญญานั้นอีกต้องคืนที่ดินพร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวให้โจทก์ส่วนโจทก์ก็ต้องชดใช้ค่าก่อสร้างอันเป็นผลงานที่จำเลยสร้างลงไปให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคสาม

4) การยอมให้ใช้ทรัพย์สินตามสัญญา เมื่อมีการเลิกสัญญาโดยสภาพไม่อาจคืนให้แก่กันได้จึงต้องชดใช้เงินแทนตามสมควรแก่ค่าของการใช้ทรัพย์สินนั้น ปรากฏหลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 336/2518

จำเลยที่ 1 ได้ทำหนังสือสัญญาเช่าซื้อรถยนต์บรรทุกจากโจทก์จำเลยนำสืบพยานบุคคลว่าขณะทำสัญญาเช่าซื้อกันได้มีข้อตกลงกันเป็นพิเศษด้วยว่า หากจำเลยไม่ได้ดำเนินกิจการบรรทุกน้ำมัน โจทก์รับรถคืนพร้อมกับบริเงินที่จำเลยชำระในงวดแรกโดยไม่เรียกชดเชยค่าเสียหายใด ๆ เจตนาของคู่กรณีไม่ได้ถือสัญญาเช่าซื้อเป็นสำคัญ เช่นนี้เป็นกรณำสืบพยานบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในสัญญาเช่าซื้อ ซึ่งกฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

จำเลยชำระเงินค่าเช่าซื้องวดแรกบางส่วนในวันทำสัญญา แล้วผิดสัญญาไม่ได้ชำระอีกเลย โจทก์บอกเลิกสัญญา จำเลยต้องชดใช้ค่าที่โจทก์ยอมให้ใช้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อในระหว่างที่ทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองของจำเลย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคสาม

โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายที่จำเลยผิดสัญญาเช่าซื้อโดยอาศัยค่าเช่าที่โจทก์อาจนำทรัพย์สินที่เช่าซื้อไปให้เช่าเป็นเกณฑ์คำนวณมีอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 ไม่ใช่ 5 ปี ตามมาตรา 165

5) การเลิกสัญญาต้องมีเหตุตามสัญญาหรือเหตุตามกฎหมาย ปรากฏหลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 38/2517

จำเลยทำสัญญาจะขายที่ดินให้โจทก์ โจทก์วางมัดจำ 3,000 บาทค่าที่ดินตกลงชำระกันเป็นงวด ๆ เมื่อได้ชำระค่าที่ดินไปบ้างแล้ว โจทก์ฟ้องให้จำเลยคืนเงินและเช็คที่ได้ชำระค่าที่ดินไปตามสำเนาหนังสือบอกเลิกสัญญาท้ายฟ้อง อ้างเหตุแต่กร้าวที่โจทก์ถูกตำรวจจับเรื่องอ้ายค์เช็คทั้งหาว่าจำเลยผิดสัญญาไม่สามารถไปโอนโฉนดให้แก่ตามฟ้อง โจทก์หาได้กล่าวอ้างตั้งประเด็นว่าจำเลยทำผิดสัญญาแต่ประการใดไม่ กลับอ้างว่าจำเลยไม่สุจริตพยายามกลั่นแกล้งให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนอับอายโดยถูกพนักงานสอบสวนควบคุมตัว จึงไม่ประสงค์ซื้อที่ดินต่อไป ดังนี้แสดงว่าเหตุเลิกสัญญาไม่ใช่เกิดจากจำเลยทำผิดสัญญาข้อใด ๆ แต่เป็นเพราะโจทก์ไม่พอใจจำเลย จึงไม่ต้องการซื้อที่ดินเท่านั้น

การเลิกสัญญานอกจากจะได้ระบุไว้ชัดในสัญญาว่า ให้เลิกกันได้อย่างไรแล้วก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 387, 388, 389 และมาตรา 466 ฯลฯ แม้ตามสัญญาจะระบุไว้ว่า ถ้าผู้ซื้อ(โจทก์)ผิดสัญญาโดยไม่ซื้อที่ดินแปลง

ดังกล่าว ผู้ซื้อขอมให้ผู้ขาย(จำเลย)ริบเงินมัดจำก็เป็นแต่ข้อสัญญาที่ให้ถือปฏิบัติไปตามมาตรา 378 นั้นเอง จะแปลเลยไปถึงกับว่าเมื่อ โจทก์แสดงเจตนาไม่ซื้อที่ดินแล้วเท่ากับผิดสัญญาแล้วหาได้ไม่ เพราะการทำผิดสัญญาก็ยังไม่เกิดขึ้นสัญญาข้อนี้ไม่ได้ให้สิทธิแก่โจทก์ที่จะบอกเลิกสัญญากับ จำเลย ได้อย่างใด การที่โจทก์บอกปิดเลิกสัญญาเสียตามชอบใจไม่มีผลให้สัญญาจะซื้อขายระงับสิ้น ความผูกพันต่อกัน โจทก์จะเรียกร้องเอาค่าที่ดินที่ชำระไปแล้วคืนโดยอาศัยสิทธิเรียกเงินคืนจากการ เลิกสัญญาตามมาตรา 391 ไม่ได้

สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทนคู่สัญญาจะต้องพร้อมที่จะปฏิบัติตามสัญญา ทั้งสองฝ่ายพร้อม ๆ กันตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 369 จำเลยจะ บังคับให้โจทก์ชำระค่าที่ดินไปก่อนทำการโอนตลอดจนส่งมอบที่ดินคืนตามฟ้องแย้งไม่ได้

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2656/2519

โจทก์มีอำนาจยึดและอายัดทรัพย์สินของ ต. ตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ ขออายัดเงินที่มีผู้นำมาวางศาลเพื่อชำระหนี้แก่ ต. แต่ปรากฏว่าจำเลยได้ขอให้อัดเงินจำนวนนั้นไว้ ก่อนแล้ว โจทก์ จำเลยจึงตกลงกันตามบันทึกว่า จำเลยไม่มีสิทธิในเงินจำนวนนี้เพราะจะต้องตกเป็น ของรัฐตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ และจะไปถอนการยึดภายใน 15 วัน ดังนี้ บันทึกของจำเลย จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ เพราะเป็นการระงับข้อพิพาทระหว่างกันให้เสร็จไปด้วยต่าง ยอมผ่อนผันให้แก่กันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850

บันทึกอันเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความเมื่อลงลายมือชื่อจำเลยฝ่ายที่ต้องรับ ผิดไว้แล้วยอมใช้บังคับได้ ดังนั้น จำเลยจะบอกเลิกข้อตกลงด้วยการแสดงเจตนามาฝ่ายเดียว โดยไม่ มีเหตุที่จะบอกเลิกสัญญาไม่ได้

จำเลยฎีกาว่า บันทึกของจำเลยเป็นสัญญาขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชนตกเป็น โฆษะ แต่มิได้กล่าวโดยชัดแจ้งว่าสัญญาดังกล่าวมีลักษณะขัดขวางต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างไร ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

6) การแสดงเจตนาเลิกสัญญาไม่มีแบบ ปรากฏหลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกา ต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 853/2522

ข้อตกลงในสัญญาจะซื้อขายนาว่า ถ้าจำเลยผู้ซื้อชำระราคาไม่ครบ โจทก์เรียกนา และคืนเงินได้ ฉะนั้นเมื่อจำเลยชำระราคาไม่ครบ โจทก์ขอคืนเงินที่จำเลยชำระแล้ว และเรียกคืน ที่ดิน ถือได้ว่าโจทก์ได้แสดงเจตนาเลิกสัญญาโดยปริยายแล้วสัญญาทำเป็นหนังสือ การแสดงเจตนา เลิกสัญญาไม่ต้องทำเป็นหนังสือ

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1129/2504

การตกลงเลิกสัญญาจะซื้อขายที่ดิน และคืนเงินมัดจำกันนั้น ไม่ใช่เป็นการปลดหนี้ ตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือ ฉะนั้นเพียงแต่มีการแสดงเจตนาต่อกัน ก็ย่อมสมบูรณ์

7) การเลิกสัญญาอาจเกิดขึ้นโดยปริยาย ปราบกฎหลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกา ต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2240/2523

ในขณะที่โจทก์จำเลยทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินกัน ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ทราบว่า มีผู้ยื่นคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงที่จะซื้อขายกันนี้ และตามสัญญาดังกล่าว โจทก์จะต้องชำระ เงินค่าที่ดินงวดสุดท้ายในวันที่ 30 เมษายน 2517 แล้วจำเลยจะต้องโอนกรรมสิทธิ์ให้โจทก์ทันที แต่ ในระหว่างนั้นปรากฏว่าจำเลยกำลังเป็นความอยู่กับผู้ร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนี้ จำเลย จึงไม่มีทางที่จะโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้โจทก์ได้ไม่ว่าโจทก์จะชำระหนี้ตามกำหนดหรือไม่ ทั้งต่อมาเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องชำระเงินงวดสุดท้ายแล้วต่างฝ่ายต่างก็เพิกเฉยต่อกัน โดยโจทก์ ไม่ได้ขอชำระหนี้และให้จำเลยโอนที่ดินให้ ส่วนจำเลยก็ไม่ได้บอกกล่าวให้โจทก์ชำระหนี้ตาม กำหนดต่างฝ่ายต่างปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปนับแต่วันครบกำหนดตามสัญญาเป็นเวลา 3 ปีเศษ โจทก์จึงมีหนังสือบอกเลิกสัญญาและให้จำเลยคืนเงินมัดจำแก่โจทก์พฤติการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็น เจตนาของโจทก์จำเลยว่าต่างฝ่ายต่างสมควรใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว สัญญาจะซื้อขาย ที่ดินที่โจทก์จำเลยทำกันไว้จึงไม่มีผลผูกพันต่อไปโจทก์จำเลยต่างต้องคืนสู่ฐานะที่เป็นอยู่เดิม จำเลยจึงต้องคืนเงินมัดจำแก่โจทก์

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1507/2512

จำเลยกล่าวหาว่าบิดาโจทก์ขี้ยกอกไม้ เพื่อระงับข้อพิพาทโจทก์ผู้เป็นบุตรได้เข้าทำ สัญญาแทนบิดายอมส่งไม้ให้จำเลย โดยจำเลยจะชำระเงินค่าไม้ โจทก์จึงตกอยู่ในฐานะเป็นคู่กรณี กับจำเลย สัญญานี้จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามสัญญาโจทก์จำเลยมีหน้าที่ชำระหนี้ ต่างตอบแทนซึ่งกันและกันครั้นเมื่อโจทก์ส่งไม้มาตามสัญญา ไม้เสื่อมคุณภาพเพราะความผิของ โจทก์ที่ซักลากไม้ล่าช้า การชำระหนี้จึงกลายเป็นไร้ประโยชน์แก่จำเลย เมื่อจำเลยบอกปิดไม่รับ มอบไม้ถือว่าเป็นการบอกเลิกสัญญาแล้ว โจทก์จะฟ้องบังคับให้จำเลยรับไม้และชำระเงิน ไม่ได้

8) สัญญาเมื่อเกิดแล้วจะไม่เลิกเอง หากประสงค์จะเลิกสัญญาต้องบอกเลิกปรากฏ หลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกา ต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 389/2499

ในสัญญาบ่งว่าก่อนที่จำเลยจะส่งไม้ลงเรือเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องไปทำการ วัตถุประสงค์ไม่กำหนดเครื่องหมายก่อนเมื่อโจทก์ไม่อาจพิสูจน์ว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วและ จำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาแต่กลับปรากฏว่าจำเลยเตรียมปล่อยไม้ไว้ตามสัญญาแล้วหากโจทก์ไม่ส่งคน ไปวัดไม้จนกระทั่งจำเลยได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและริบเงินมัดจำแล้วโจทก์ยังมีหนังสือขอ ความเห็นใจให้จำเลยผ่อนผันยึดอายุสัญญาต่อไปอีกเช่นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิด สัญญาเองจำเลยจึงไม่ชำระหนี้ เป็นพฤติการณ์ที่จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นผู้ผิดนัดไม่

มาตรา 204 เป็นเรื่องลูกหนี้ผิดนัดเป็นคนละเรื่องกับการบอกเลิกสัญญาซึ่งจะต้อง ปฏิบัติตาม มาตรา 387

9) แม้มตรา 391 จะเป็นกรณีการเลิกสัญญาเพียงฝ่ายเดียวแล้วกลับคืนสู่ฐานะเดิม แต่ อย่างไรก็ตามการเลิกสัญญาโดยคู่สัญญาตกลงกันก็ต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม ปรากฏหลักกฎหมาย ตามคำพิพากษาศาลฎีกา ต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1950/2515

จำเลยทำสัญญากับโจทก์ ให้โจทก์เช่าห้องในโรงแรมจำเลยตามสัญญากำหนดว่า โจทก์จะต้องเสนอแบบแปลนการตกแต่งห้องให้จำเลยอนุญาตและทำตามที่จำเลยอนุมัติ หากไม่ให้ จำเลยเลิกสัญญาและริบเงินประกันการเช่าได้ แม้จะปรากฏว่าโจทก์เข้าไปจัดการตกแต่งห้อง โดย ไม่ได้เสนอแบบแปลนต่อจำเลยเสียก่อน แต่การที่จำเลยมอบกุญแจห้องให้โจทก์เข้าไปตกแต่งห้อง และมีคนของจำเลยเข้าไปบงการดูแลในการตกแต่ง ทั้งจำเลยก็กระทำการอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ปลดปล่อยให้โจทก์ตกแต่งห้องได้ โดยไม่คัดค้านประการใด พฤติการณ์แวดล้อมดังนี้เป็นปริยายว่า จำเลยได้อนุญาตให้โจทก์เข้าตกแต่งห้องเช่าได้ โดยไม่ต้องยื่นแบบแปลนแล้ว จำเลยจะกลับมาอ้าง ว่าโจทก์ทำผิดสัญญา ไม่เสนอแบบแปลนก่อนตกแต่งหาได้ไม่

จำเลยขัดขวางไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญาให้เช่าและเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญาจน โจทก์ ต้องมาฟ้องเรียกเงินประกันการเช่าคืนและเรียกค่าเสียหาย ถือได้ว่าโจทก์ยินยอมเลิกการเช่ากับ จำเลยแล้ว โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในเงินประกันการเช่าที่จะได้คืนจากจำเลยนับตั้งแต่วันที่จำเลย ได้รับเงินนั้นไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 เมื่อโจทก์ขอเพียงนับตั้งแต่วันที่ จำเลยบอกเลิกสัญญา ศาลย่อมพิพากษาให้เพียงเท่าที่โจทก์ขอส่วนดอกเบี้ยในเงินค่าเสียหายโจทก์ เรียกได้นับตั้งแต่วันที่จำเลยผิดนัด เมื่อไม่ปรากฏวันผิดนัดแน่นอน ศาลย่อมคิดให้นับตั้งแต่วันที่ฟ้อง

กรรมการทำสัญญาในฐานะผู้แทนของบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคล ไม่ต้องรับผิดชอบ เป็นส่วนตัว

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 455/2506

จำเลยจ้างโจทก์เป็นทนายฟ้องคดีและว่าความในศาลชั้นต้นชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา ครั้นโจทก์ฟ้องคดีและว่าความในศาลชั้นต้นไปบ้างแล้ว จำเลยขอถอนโจทก์จากการเป็นทนายโจทก์แถลงไม่คัดค้านศาลฟังว่าการเลิกสัญญาเกิดจากการตกลงกัน คู่สัญญายังมีสิทธิที่จะได้คืนสู่ฐานะที่เป็นอยู่เดิม โดยวิธีการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 391 วรรค 2,3,4 โดยเฉพาะก็คือ วรรค 3 จำเลยต้องใช้เงินตามควรค่าแห่งการงานของโจทก์ และต้องคิดค่าจ้างตามรูปคดี หากใช้คิดแต่จำนวนค่าเสียหายที่เรียกหรือไม่

ตัวแทนจ้างโจทก์แทนตัวการ ตัวการต้องรับผิดชอบต่อโจทก์แต่ผู้เดียวตัวแทนหาต้องรับผิดชอบไม่

10) คู่สัญญาตกลงกันว่า เมื่อเลิกสัญญากันแล้วไม่ต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมย่อมกระทำได้ ปรากฏหลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3005-3006/2517

กรมราชทัณฑ์จ้างจ้างเหมาโจทก์ให้ก่อสร้างตึกโรงพิมพ์ แม้จะปรากฏว่าในการก่อสร้างรายนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการของกรมโยธาเทศบาลเข้าร่วมเป็นกรรมการอำนวยการสร้าง กรรมการเปิดซองประกวดราคา และกรรมการอื่นอีกหลายคณะ แต่ก็เป็นการเจ้าหน้าที่ตามคำสั่งแต่งตั้งของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้งานก่อสร้างของทางราชการดำเนินไปโดยเรียบร้อย หากเป็นเรื่องที่จำเลยมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ข้าราชการกรมโยธาเทศบาลหรือกรมโยธาเทศบาลเป็นตัวแทนของจำเลย หรือเป็นคู่สัญญาแทนจำเลยไม่การที่คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคา โดย ข. หัวหน้ากองก่อสร้างกรมโยธาเทศบาลขอให้โจทก์ลดเวลาก่อสร้างลง ซึ่งโจทก์ยินยอมโดยขอให้กองก่อสร้างอำนวยความสะดวกในการจัดซื้อวัสดุในการก่อสร้างบางอย่างให้ นั้น จึงหาใช่เงื่อนไขอันหนึ่งซึ่งเสมือนสัญญาที่จะผูกพันให้จำเลยต้องปฏิบัติตามไม่

โจทก์ทำงานไม่แล้วเสร็จตามสัญญา และจำเลยได้บอกเลิกสัญญาแล้ว ตามสัญญาให้อำนาจจำเลยริบการงานที่ทำไว้แล้วได้รวมทั้งจัดให้ผู้อื่นเข้าทำการงานนั้นต่อไป โดยผู้รับจ้างเหมายอมใช้ค่าเสียหายให้ทั้งสิ้น ดังนั้นบรรดาสัมภาระและวัสดุที่เหลืออยู่ในที่ก่อสร้างเป็นส่วนหนึ่งของการงานที่โจทก์ทำค้างไว้ จำเลยจึงมีสิทธิที่จะรับได้ ส่วนเครื่องผสมคอนกรีตมิใช่การงานที่ได้ทำไว้ แต่เป็นเครื่องใช้หรือเครื่องมือในการประกอบกรงานของโจทก์เท่านั้น จำเลยหาอาจรับได้ไม่

11) โจทก์ผิดสัญญาแล้วไปบอกเลิกสัญญากับจำเลย ปรากฏว่าจำเลยยอมเลิกสัญญาด้วย ปรากฏหลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกา ต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2511/2516

เมื่อทั้งโจทก์และจำเลยต่างสมัครใจตกลงเลิกสัญญาจะซื้อขายที่พิพาทกันแล้ว โจทก์จะมาขอให้ศาลบังคับเรียกค่าปรับจากจำเลยและขอให้จำเลยจัดการโอนที่ดินพิพาทขายให้แก่โจทก์ในภายหลังอีกหาได้ไม่

จำเลยจะฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหายเพราะต้องถูกริบเงินมัดจำตามสัญญาโอนสิทธิการเช่าตึกแก่บุคคลภายนอกซึ่งเป็นค่าเสียหายพิเศษที่โจทก์ไม่อาจจะคาดคิดหาได้ไม่

ดอกเบี้ยที่จำเลยต้องเสียให้แก่ธนาคาร ไม่ว่าจะมีการเลิกสัญญาซื้อขายที่พิพาทหรือไม่นั้น มิใช่ค่าเสียหายโดยตรงอันเนื่องมาจากการผิดสัญญาอันจำเลยจะเรียกร้องจากโจทก์ได้

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าสัญญากู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ใช่สัญญาทางปกครอง แต่มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินในทางแพ่ง ซึ่งหากมีข้อพิพาทตามสัญญาเกิดขึ้นอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมและต้องฟ้องคดีต่อศาลส่วนแพ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55